

M I D D

1 6 10

LEBEN

M. i. 276

17 Perotus, B.

21 Arctifius

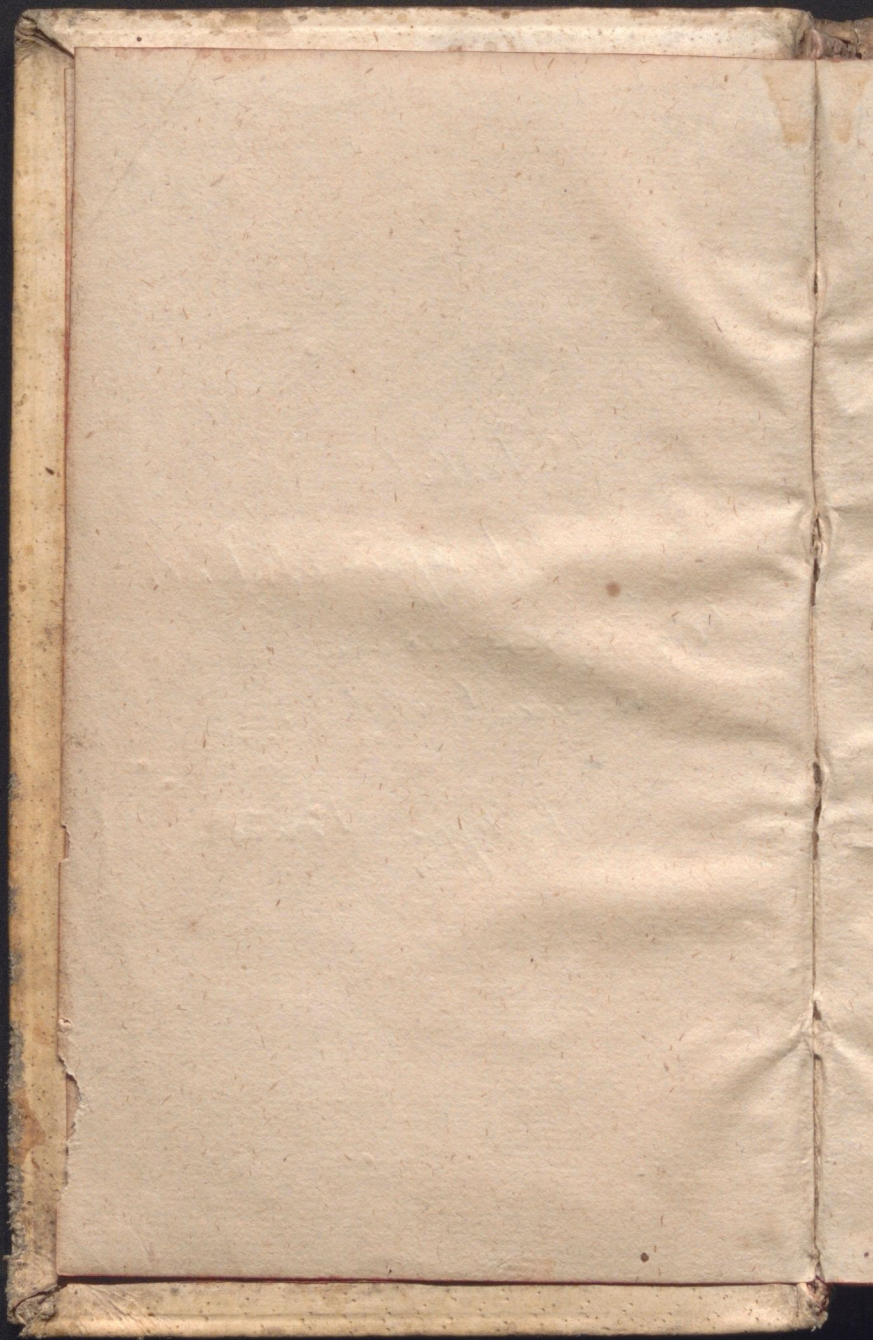
alt. Verkal:

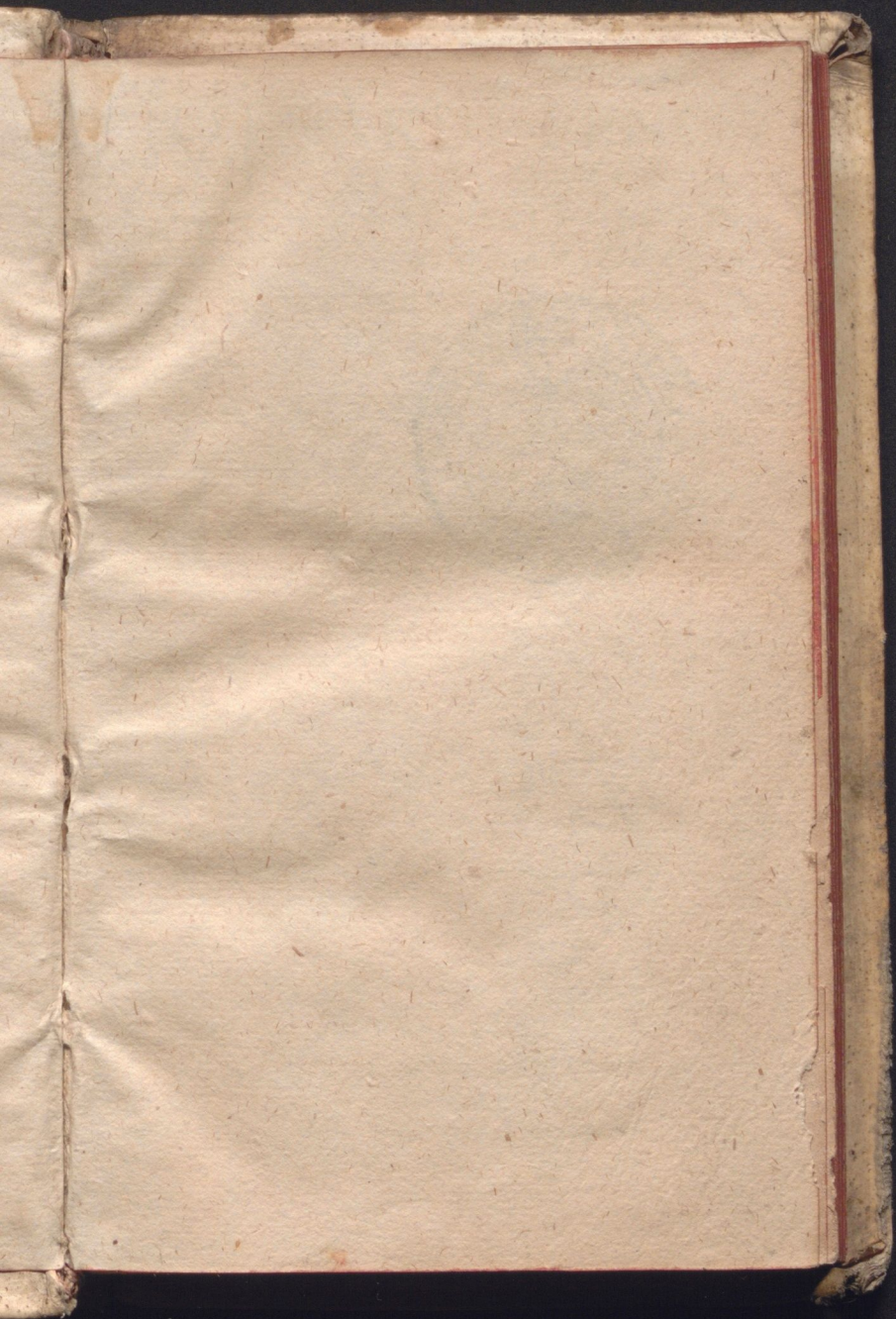
Wappen Anhalt

(vgl. S. Kneuburger!)

neuer Verkal:

Wappen Pontem

ARTEFII CLAVIS

MAIORIS

Sapientiæ.

Nunc primum, in lucem prodit.

Mi 231

PARISIIS.

M. D. C. IX.

32

ARTESII

CLAVIS

MAIORIS

Sapientie

Innohominum in hunc mundum

PARISIIS

MDCII

TYPOGRAPHVS LECTORI

Naturā hominem ποτὶ τὸν ἄνθρωπον credunt:
ego imbecillitate, & ἀεὶ ἀπορροῇ: Cum
enim natura sua defectum animadu-
eretur, hunc morbo mederi, à societate sumpto auxi-
lio; tota ope contendit: dehinc varia hominum in-
genia, diuersas artes inuenire necessitate instigan-
te, ciuitates inimicitijs ortis, ad sua tuta nda de-
signarunt: postremū augeſcente malitia, aut adul-
ta luxuria, reliquas artes aut casus reperit, aut in-
uenit solertia: in quibus conseruandis aut amplian-
dis, aut reformandis, tota studiosorum hominum vi-
ta teritur: ut cum pro ratione finis appetitus sint
diuersi, & voluntas inapparens, tanquam verum
feratur: Multi ad uiciorum declinare ap-
petunt: non satis cognito fine, ad subalternas
confugere, & ut Penelopes proci cum domina non
possent potiri, ad ancillas conuersi sunt, sic ij qui-
bus non ista scilicet ingenium natura largita est, ut
veritatem ipsam viderent oculis, aut certe cum
vidissent eius adipiscendæ spe frustrati, quod pra-
mambus erat acceperunt, nescio an satis tuto cōsilio:
Difficultas etenim rerum operis adgrediendi, viam
præcludere non debet, ij quibus adhuc aliquid su-
perest magnanimitatis: verum cum aliorum causa,
cum propria utilitatis gratia, quamplurimæ artes
reperita sint, ea quæ plus reipublicæ sunt profutura,
maiori studio ab hominibus debent exquiri si v-
lla ea sane quæ leuandis humanæ naturæ incommodis
penuria & morbo, operam consumunt, quam ἡγε-
τὶς ἡγετὶς & δειὰ vocant. In quā cum prioris aut
homines aliquid inuenissent, ea literis mandarunt:

unde tot praeclara huius artis volumina, ad nos
stra usque tempora pervenerunt. Ego horum exem-
plo quantum in me fuit, et omnibus prodesse pos-
sem, si non in componendis, saltem in publicandis
operibus, quae desiderabatur, operam dedi: verum cum
in omnibus sit aliquid arduum, quo non superato, cum
labore reparatur: si hac in arte, quod precipuum est, agens
ab omnibus est desideratum: sed quonam pacto ha-
beretur, Iohannes Pontanus in hac brevi epistola, quam
de ea arte composuit ad Artesium remisit. Quod cum
animaduertirem, Exemplar huius in manus meas
pervenisset, nolui te hac luce privari: sic enim docuit
nos Heliodorus ad Heraclium de arte tale ingenium
esse sapientum.

Μηδὲν ὀφειλούμενος τοῖς δόλοισι μαρτυροῦμαι.

Sic virtus, et quae pulchro nomine digna propa-
gatione gaudet, et bonitas sui diffusiva esse creditur.
Horum expellentem sententiam qui sibi solis sapere voluit.
Quis autem fuerit hic Artesius, non satis constat,
hunc Iudaeum quidam existimant, de eo quaedam a-
pud Rogerium Baconem, et Cardanum: quantae
autem eruditionis, hic liber poterit demonstrare, in
quo si sint aliqua praeter fidem, ea esse enigmata tibi
persuadeas velim: quae vero plane physica sunt, mira
sunt arte contexta. In hoc sane illud iuvare oportet
per difficile factu, facili demonstratione patescit: id
quod non omnium est secretum, apertum est. Quod
magis nos oportet. Sane et innumera alia hoc in libro ex-
plicatur, quae non nisi summo cum labore possent persci-
ri et intelligi. Nec ergo, lector, equibonique consule, et quod
praecipuum est, amplectere: si nobis quid melioris no-
ta supervenerit, tu es eius particeps eris. Vale.

ARTEFIVS.

INCIPIT LIBER QVI

CLAVIS MAIORIS

sapientiæ dicitur.

DIVIDITVR autem iste liber in tria capitula, nec vnum cōpletur, sine alijs. Primum enim indiget secundo, & tertio; & tertium primo, & secundo. Primum enim tractat de cōpositione elementorum, superiorum, ac inferiorum, & naturarum æqualium, & inæqualium, & conuersione eorum adinuicem, & generatione. Secundum tractat de generatione corporum mineralium, tam naturalium quam artificialium. Tertium, de generatione ac plantarum & animalium, & adligamento corporis cum spiritu, & etiam animæ, ipsius animalis, cum animali.

Laudemus igitur Deum, qui est inspector omnium, nec est quod lateat ipsum, ipse enim est adligatus suis creaturis per verbum suum; & separatus ab eis, in quantum ipsas transcendit; nec enim puto quod aliquid creauerit, sibi simile vel æquale, & de magnis beneficijs, & maximum est illud, quod ipse adligauit corpus nostrum cum subtilissimo omnium ele-

A

mentorū, scilicet anima: quæ videt occulta,
manifesta, dum tamen virtutes ipsius cor-
poris, ipsi nō prædominētur, quāto enim ma-
gis fortificantur ipsius corporis vires, tanto
anima virtutes necesse debilitari, & quanto
magis ipsum corpus alteratur, tanto magis ip-
sius anima subtiliatur intuitus: & propterea
dixit magister noster Belenius Philosophus,
ponas lumen tuum in vase vitro claro, & no-
ta quod omnis sapientia mundi huius circa
ista tria versatur. Scilicet, circa adligamen-
tum animæ corporalis cum anima corporali,
& animæ spiritualis cum anima corporali, &
spiritualis cum spirituali: Sed adligamentum
animæ corporalis cum corporali propinquius
est, & facilius quā spiritus cum spirituali.
De isto enim tertio pauca scribere voluerunt
sapientes Antiqui; dixerunt enim, nullum ad
ipsius scientiam posse pertingere, nisi fuerit
natura sua, diuina & spiritualis, & sua natiui-
tas, & enim postea dixerunt cōmuniter sapiē-
tes omnes Antiqui sine diuersitate, quod il-
lud quod est superius, est sicut illud quod est
inferius, & ē conuerso, & omne subtile est ex
grossis, & grossum ex subtili, & omnis compo-
sitio mundi siue maioris, siue medij, siue mino-
ris est vna compositio, & scias quod omne ad-
ligamētum rerum ^{munda-} mundanarum est sicut adli-
gamentum numeri, videlicet ex vnitatibus,
denarijs, & centenarijs, & millenarijs. Ex digi-
tis enim numeratur primus articulus, dicēdo
sic 1, 2, 3, 4. quæ simul adgregata denarū con-

5. p. 106, 16
Natus p. 106

sticiuunt, similiter si dicas 10. 20. 30. 40. ex his
 numeris simul adgregatus centenarius exori-
 tur: hoc idem etiam in centenarijs, & mille-
 narijs apparet, cū enim numerus nihil aliud
 sit, quā adligamentum vnius rei, ad aliam.
 Manifestum est, quod vnitas numeri non
 fortitur naturam: cum ergo binarium accepe-
 rimus, quoniam numerus primus est, & ipsum
 in duo æqualia diuiserimus, manifestum est
 10 ipsius partem alteram, vnitatē existere, quā
 si binario addere voluerimus, ternarius inde
 provenit si vero binarium duplaris, quaterna-
 rius inde nascetur, & quaternario si vnitatem
 addideris quinarium tibi producet, si vero
 15 ternarium eidem addideris, sextenarium inde
 recipies, cui vnitatem superaddita octonarium
 tibi procreabit, si iterū vnitatem addideris, no-
 uenarium recipies, si vero binarium, denarium
 numerum tibi procreabit, eodem modo cen-
 20 tenarij ex denarijs: millenarij vero ex cente-
 narijs procreantur.

Vna vero die vocauit me magister me^o Bo-
 lemus Philosophus, & dixit mihi, eia filii, spe-
 ro te esse hominem spiritualis intellectus, &
 25 quod poteris pertingere ad gradū supremum
 sapientiæ: Interrogo te ergo, & tu responde
 mihi? & dixi ei. Eia pater misericors, ac magi-
 ster honorande, interroga discipulum, & ego
 sicut potero, respondebo tibi, & dixit:

30 In quot genera diuiditur Natura? & dixi in
 quatuor, & ille & quæ sunt illa quatuor? & di-
 xi, simplex, ac simplex de simplici, composi-

A ij

*Natura
 in
 quatuor
 genera*

rum de simplici, & compositum, de compo-
 sito. Et dixit: Quid ipsorum est primū? & dixi,
 simplex. Et ait, & quid est illud simplex? & dixi:
 Duæ naturæ, quarum vna est agens, altera pa-
 tiens: & ait, & quæ sunt illæ duæ naturæ? & dixi:
 Prima earum est natura caloris, & secunda fri-
 giditatis. Quid natura caloris? est actiua: frigidi-
 tis vero passiuæ. Et dixit: Quid est post simplex?
 & dixi, simplex de simplici, & dixit: quid est il-
 lud, & dixi natura caloris, & natura humidita-
 tis, & natura frigiditatis, & natura siccitatis: &
 ait: Quomodo generantur duæ illæ naturæ? &
 dixi: Creator omnium in principio absq; sermo-
 nis prolatione dixit, sit creatura talis, postea
 creata est à Deo natura, siue materia prima de
 qua Aristoteles in primo Physicorū, & Plato
 in Timæo cōsimiliter scripserūt, quod est pri-
 mū passiuū, siue receptiuū, quæ nō magna, nec
 parua, nec subtilis, nec grossa, nec mouēs, nec
 quiescens ens potuit, nec alia debet nomina-
 tione determinari, nec rei cuiuslibet ad similitudi-
 nem, in qua quidem omnia principaliter existe-
 rūt, scilicet in potentia, quæ est, esse mediū in-
 ter esse actū, & perficere, & nullo modo esse.
 Et vt ad actum reduceretur, creauit crea-
 turā secundum scilicet causam agentem simi-
 lem scilicet orbi cælesti quam lucem appellare
 decreuit. Hæc autem lux Sphæram quam-
 dam creaturam primam intra sui concavitati-
 tem obtinebat. Huius vero naturæ, & primæ
 creaturæ alia creatura erat caloris & mo-
 tus, vnde patet aliam primam esse frigidi-

tatis ac siccitatis: & quia natura illa erant ad-
 inuicem approximata, percussit calor frigi-
 ditatem, & constrinxit se frigiditas cōdensan-
 do seipsam, & quia de natura caloris, & cuius-
 libet rei subtilis est penetrare, penetrauit calor
 vsque ad centrum frigiditatis: & quia cuiusli-
 bet rei finis est contrarium, eius motui autem
 opponitur tam motus quam quies. Ideo-
 que motui isti qui fuit ad centrum, siue ad
 medium, successit alius motus: in medio tem-
 perauit enim se vna pars caloris cum parte fri-
 giditatis sibi æquali; & euenit ex ea tempera-
 tura natura humiditatis, & quia natura eius
 fuit media inter naturam caloris & frigidita-
 tis, ideoque locum medium sortita est inter
 vtrumque, & fuit motus ille à centro vsque ad
 medium, cui iterum successit alius motus, sci-
 licet à summo ad medium, & à medio ad me-
 dium inter minimum & supremum, ac iterum
 ab infimo ad mediū, hoc est à medio ad mediū,
 inter medium & infimum temperauit enim se
 vna pars caloris cum parte humiditatis sibi æ-
 quali, & venit ex isto temperamento natura
 caloris ac humiditatis, cuius locus, vt prædixi-
 mus, medius erat inter locum caloris & hu-
 miditatis: & quia vt prædiximus natura humi-
 ditatis est composita ex vna parte caloris &
 vna humiditatis vel frigiditatis sibi æquali, se-
 quitur, quod natura caloris & humiditatis est
 vna pars frigiditatis, & tres caloris eodem mo-
 do natura frigiditatis & humiditatis est adgre-
 gata ex natura frigiditatis, ac natura humi-

ditatis æqualiter. Et quia natura humiditatis medietas est caloris, & medietas frigiditatis, sequitur quod natura frigiditatis & humiditatis tres quartæ sūt, frigiditatis & vna caloris. Iā igitur habem⁹ secūdā spherā. Prima naturæ quatuor spherarum, de quibus supra, quarū prima frigiditatis & humiditatis quā spherā spiritus appellauerūt sapiētes Antiqui, supra istā æqualitatis naturā, quā spherā animæ nuncupauerūt, postmodum vero naturam caloris & humiditatis, quam spheram tertiam appellauerunt, & supremo natura caloris & siccitatis, quam spheram appellauerūt quartam, & hic fixatur, & quia vt prædixi, cum fuerint commixta illæ duæ naturæ primæ adinuicem, non fuit ex tunc motus ad sursum, & deorsum, & è conuerso, sed mouebantur omnes spheræ motu circulari. Iam ante diximus, quod cuiuslibet rei omnium extremum, sibi contrariatur, & quod motus ad sursum, ad deorsum, non solum apponitur motus à deorsum, ad sursum, sed etiam quieti: ideoque diximus, quod vna pars caloris quæ non se commiscuerat cum natura frigiditatis ad generationē humiditatis remansit inferius admixta frigiditati, & quia non est dare vacuum in natura, ideoque loco istius caloris qui descenderat, subuenit quædā pars frigiditatis sibi æqualis. Iam igitur patet, quod istæ spheræ erant adinuicem connexæ. Infima enim erat spherā frigiditatis & siccitatis, in qua nihil est caloris: post ipsam vero sequitur spherā frigiditatis & humida-

tis cum tres 4. sunt frigiditatis & vna caloris:
 postmodum vero sphaera aequalitatis quæ est
 sphaera animæ cuius medietas est de natura
 caloris, & medietas altera de natura humidi-
 tatis. Iam autem diximus, quod sphaera humi-
 ditatis medietas est de natura caloris, & vna
 quarta de natura frigiditatis: Sphaera vero su-
 prema quæ est post istam, est de natura caloris
 & siccitatis, nec est in ea aliquid frigiditatis.
 Sic igitur vides quomodo sphaeræ istæ adinuicem
 ordinantur & ille, Iam mihi naturas ca-
 loris & frigiditatis sufficienter demonstrasti:
 sed quid est siccitas nondum exposuisti, &
 ego, siccitas: Sola est priuatio humiditatis, in
 quo enim nulla est humiditas, sicceum appel-
 lamus, & ille iam mihi sufficienter explanasti,
 Quid est simplex, & quid est simplex de sim-
 plici nunc ergo mihi dic, quid post illud? & di-
 xi compositum, de simplici & ille quid est il-
 lud, & ego quatuor elementa quæ sunt, ignis
 aer, aqua, terra. At ille quomodo generantur
 ista quatuor elementa? & ego:

Temperauit se natura ignis alias caloris &
 siccitatis cum natura caloris & humiditatis,
 & venit ex ipso temperamento æquali ele-
 mentum ignis, & se temperauit elementum
 ignis cum natura humiditatis, & venit ex isto
 temperamento elementum aeris, & tempera-
 uit se elementum aeris cum natura frigidita-
 tis & humiditatis, & venit ex ipso temperamē-
 to elementum aquæ, & temperauit se elemen-
 tum aquæ cum natura frigiditatis & siccitatis,

A quæ
 modo?

p quæ modo?

Aer
7
Terra
 & venit ex ipso temperamento elementum
 terræ. Ignis ergo est aer subtilis & calidus, &
 siccus, aer est ignis grossus, calidus, & humi-
 dus, aqua est aer grossus, frigidus, & humidus,
 & aer est aqua subtilis calida & humida: &
 aqua est, terra subtilis, frigida & humida, & ter-
 ra est aqua grossa, frigida & sicca. Et ille, quid
 est illud quod est post compositum de simpli-
 ci? & ego, compositum de composito? & ille, quid
 est illud, & ego est corpus animæ corporalis
 quod est de corpore animali, & corpus spiri-
 tus corporalis. E ille, quid est spiritus corporis
 animalis, & quomodo generantur ista corpora
 ex elementis? & ego, temperavit se elementum
 ignis cum elemento aëris, & venit ex ipso tem-
 peramento aquali corpus animæ corporalis,
 & temperavit se elementum aquæ cum anima
 corporali, & venit ex isto temperamento cor-
 pus spiritus corporalis & temperavit se corpus
 spiritus corporalis cum elemento terræ,
 & venit ex isto temperamento terræ corpus
 corporalis corporis: Postmodum vero cum
 isto corpore corporali commiscuit se aqua, &
 temperavit se cum subtiliori ipsius, & venit ex
 isto temperamento corpus corporis spiritualis,
 & temperavit se aër cum subtili ipsius cor-
 poris spiritualis, & venit ex isto temperamen-
 to corpus animale, & temperavit se ignis cum
 isto corpore animali, & commiscuit se cum
 subtiliori ipsius, & venit ex isto temperamen-
 to corpus animæ corporalis, & hoc quod que-
 rebant sapientes Antiqui, & ipsum est, ex cuius
 tempera-

temperamēto cum æquali sibi temperamen-
to, aque generatur, vt prædiximus, corpus
spiritus corporis æqualis, ex cuius tempera-
mento cum æquali parte terræ generatur cor-
p^o æquale, quod Sol est, & nisi esset diuersæ a-
ctiones & influentiæ corporū cœlestiū in ipsa
inferiora, omnia corpora mineralia essent au-
rum, Omnia etenim sunt ex eodem, & ani-
mæ & spiritus eorum sunt de vna re, nec diffe-
runt, nisi secundum magis, & minus, & secun-
dum diuersitatem decoctionis maioris, vel
minoris. Diuersitas igitur eorum cum ex di-
uersitate influentiarum corporum cœlestium
in ista inferiora, sicut etiam numerus eorum
est secundum numerum septem planetarum,
à natura colores, & odores, & sapores, & acci-
dentia cætera. Plumbum enim de parte Sa-
turni sua natura est, vt sua natura.

Stannum vero est de parte Iouis, sua natura
vt sua natura. Ferrū vero Martis, sua natura vt
sua natura: Aurū vero de parte Solis, sua natura
vt sua natura: Argentum viuū de parte Mer-
curij, sua natura vt sua natura: Argentū ex par-
te Lunæ, sua natura est vt sua natura: cupriū ve-
ro de parte Veneris sua natura vt sua natura.
Postea vero ista metalla mineralia mutantur ad-
uicem, & alterantur sicut elemēta, ex quib^o cō-
sistūt. Ignis enim fit aër, & aër fit ignis, simili-
ter aër fit aqua, & aqua fit aër, & aqua fit terra,
& terra fit aqua, & sic de aliis. Et scias quod
omne compositū ex elemētis, habet in se qua-
tuor naturas, videlicet, caliditatem, frigidita-

tem, humiditatem, & siccitatem. Quod si dicat aliquis aliquid esse compositum ex duobus tantummodo naturis istarum naturarum quatuor: dicamus ergo quod ex frigidityte & siccitate tantum: quia igitur illud compositum est frigidum, & siccum vt terra, ergo erit sua natura de natura terrae tactus & odor vt terra. Quod si dicat, quod terra est frigida, & sicca in quarto gradu, & illud compositum non est in quarto, dicemus enim, quod quoniam sunt duo eiusdem complexionis, & non differunt, nisi secundum gradus, videlicet quod vnum est in quarto gradu, & reliquum in 1. 2. vel 3. Impossibile est illum qui est in 1. 2. vel 3. gradu prohiberi quin pertingat ad gradum quartum nisi propter admixtionem qualitatis contrariae, ergo non fuit mixtum ex duobus tantum, sed ex tribus, quibus contrarium est positum. Et debes scire quod omne minera est subtile terreum, & planta est subtilis minera, & corpus animale subtile ipsius plante. Ex elementis autem generantur corpora mineralia: & ex mineralibus generantur plantae: & ex plantis animalia: & quia vnumquodque resoluitur in ea, ex quibus componitur, ideo animalia quoniam resoluuntur, generantur ex iis plantae, via resolutionis, eodem modo ex plantis, mineralia: mineralia autem ex elementis, elementa in naturas resolui necesse est.

Et ille, dic mihi quid est spissum, & quid est subtile, siue delicatum? & ego; spissum est corpus, subtile autem est spiritus, & subtile

spiritus animalis est natura: & ille: Quid est corpus? & ego: corpus est illud quod habet aliquid adparens & aliquid latens. Illud vero quod adparens est, est eius grossities & spissitudo: quod vero latet, est eius subtile, scilicet spiritus & anima. Corpus autem est ex compositione animæ & spiritus & corporis, corpore autem corrupto ex tunc illud quod dicebatur spiritus postea corpus nuncupatur. & illud quod anima dicebatur postea spiritus appellatur. Maximum est igitur quoniam spiritus est subtile ipsius corporis: anima vero ipsius spiritus est subtile: omnia autem ista adinuicem, ut prædiximus, per viam compositionis sue resolutionis generantur, & adinuicem separantur, & alterantur, sicut etiam de ipsis elementis prædiximus. Hoc autem non fit, nisi per ingressum unius naturæ in aliam: verbi gratia; cum aliquid volumus esse frigidum & sic cum in quarto gradu, & intendimus de quarto gradu frigiditatis, & siccitatis ad eandem frigiditatem & humiditatem, mutabimus ipsum in primis de quarto gradu frigiditatis & humiditatis ad gradum eiusdem tertium, deinde ad secundum, deinde ad tertium, postremo vero ad æqualem inter prædicta, deinde ad gradum primum varianti versus humiditatem, deinde ad 2. deinde ad 3. deinde vero ad gradum frigiditatis, & humiditatis quartum: & si iterum, mutare voluerimus ad gradum quartum frigiditatis vel caliditatis & humiditatis, mutabimus ipsum in primis ad gradum frigiditatis, deinde

ad secundū, deinde ad tertiū. deinde vero ad gradum æqualitatis in frigiditate & humiditate; & deinde ad gradum primum variamenti, ex parte caloris, deinde ad secundum, deinde ad tertium, deinde ad quartum, donec fiat calidum & humidum in quarto gradu. Quod si iterū ad eundem gradum caloris, & siccitatis ipsum reducemus, dehinc ad secundum, deinde ad primum, postremo vero ad gradum æqualitatis in calore, & humiditate: postea ad gradum primum siccitatis, deinde vero ad secundum, deinde ad tertium, deinde ad quartum, sic ergo ipsum mutabimus de gradu quarto frigiditatis, ac diuersitas eorum est, secundum diuersitatem corporū supra cœlestium ipsi correspondentium à natura, & odorem, & saporem sēper secundū similitudinem. Dicamus ergo in principio creationis, fuit quilibet planetarum, in directo sui signo, in orbe signorum, & operabantur ergo operationes, & descenderunt in terram, donec generarentur corpora mineralia, ipsis proportionabilia, & postea mouebantur ista corpora, super cœlestia: hinc ista habitudo & respectus inferiorum, & corrumpebantur mineralia prius generata, & postea rediit ille ad spectus corporum, supra cœlestium respectu inferiorum, & generabantur plantæ ex eadem materia, quæ prius erat sub forma corporum mineralium, & postremo abcessit secundò motus iste, & corrumpebantur

planta, & redit tertio motus iste, & generantur ex istis plantis animalia. Diximus igitur quod natura corporum mineralium, est sicut natura terrae frigida, & sicca: natura plantarum est de natura aquae frigida, & humida: natura animalium, sicut natura aeris calida, & humida. Quod si obijciat quis, & dicat quomodo dixisti, quod natura mineralium est frigida, & sicca & natura plantarum frigida, & humida, quod nos videmus multa ex mineralibus occidere animalia per calorem suum: ad haec itaque respondemus, quod si inueniatur minerale occidens animale per caliditatem suam, quod planeta qui est, de illa minera, multo magis operationes operabatur, & similiter, omne quod fuit de illo planeta, plusquam planeta: si ergo temperetur, ex planeta, qui ex ea est: dicimus quod in operatione eius est frigida, & si iterum temperetur planta & animal in comparatione eius, reperietur frigida, & humida.

Capitulum secundum, de generatione mineralium.

DIcamus ergo de generatione mineralium: dixerunt autem quidam, quod natura mineralium omnium est argentum viuum cum sulphure, & dixerunt quod ex quo siue radix

B iiij

ipforum mineralium est argentum viuum
cū sulphure. Præparemus ergo radicem, do-
nec perueniamus ad ramos, & causa istius o-
perationis est, quod ipforum considerauerūt
naturas corporum mineralium superficie te-
nus, nam in profundo, si respexissent secre-
ta natura, nunquam incidissent in tales opi-
niones: dicimus igitur, quod dato quod ar-
gentum viuum, & sulphur sint prima natu-
ralia corporum mineralium ante congela-
tionem suam, tamen post congelationem, &
argentum viuum, & sulphur, impossibile est,
ex ipsis corporibus mineralibus generari, nam
congelans suum congelandum iam ipsum
alterauit in suam naturam, cuius exemplum
est, de compositione saponis, si enim acci-
piatur aqua extracta à cineribus, & oleum
cum quibusdam aliis, & decoquatur deco-
ctione certa, generatur ex his sapo, & si acci-
peretur vnumquodque per se, & decoque-
retur donec congelaretur, & postea labora-
ret quis ex ipsis saponem componere non
posset: sulphur autem in primo erat aqua na-
tura eius frigida ac humida, & postea con-
uerfa est in aërem, cuius natura est calida, &
humida: postmodū vero in ignem cuius na-
tura est calida, & sicca: postmodum vero cū
ipso igne temperauit se aqua, & fuit compo-
sitio masculi & feminæ: & dicimus ergo quod
dato quod natura, siue radix mineralium sit
argentum viuum cum sulphure, non tamē
debemus accipere ipsum, ex quo sunt cor-

pora mineralia, sed magis debemus ipsum accipere quod est ex ipsis corporibus mineralibus, cuius exemplum est manifestum in plantis. Scimus enim quod generatio plantæ est ex aqua cum subtile terreo, vt prædiximus, & tamen si acciperemus aquam, & terram, nunquam generaremus plantam non ergo accipimus illud ex quo est planta, sed illud ex quo animal, quod est ex planta, scilicet o-
uum ipsius postquam scimus quod illud o-
uum generatur ex terreo subtile cum mix-
tione ipsius aquæ, commendamus ipsum ter-
ræ, donec illud quod fuit diminutum com-
pleatur. Et dicimus etiam quod generatio
metallorum in ventre terræ, fit hoc modo,
cum sol agat in ista inferiora, per caliditatem
suam calefacit terram, & remanet pars ipsius
caloris in interioribus terræ, & cum ascende-
rit sol super terram, & inuenit, quod calor
sit in terra absconditus, calorem sibi simile
naturaliter, oportet ascendere vna cum par-
te caloris nouiter generati cum occurrerit
sibi aliqua pars aquæ soluit ipsam, & con-
uertit in vaporem, qui quidem vapor mouetur
ascendendo donec currat super ipsum calor
proportionabilis: cum vero descenderit sol ver-
sus occidentem, diminuitur calor proportio-
nabilis, donec condensetur vapor, & descen-
dat distillando: Sole autem iterum oriente
calore que ipsius iterum, vt prius deficien-
te descendet secundo distillando, sic quod
non cessat continuo subiliare, & distillare, do-
nec totum oleum solueret, quod in ista a-

qua consistit, & commisceatur ipsi aqua, totumque conuertatur in oleum. Quod si inuenierit aliquam partem sulphuris, & admisceatur: & si ergo fuerit quantitas aquae aequalis quantitati ipsius sulphuris, ac paulo magis, scilicet quātū sufficiat ipsum incorporare, generatur ex eo aurum vel argentum, & sic de aliis secundum quantitatem ipsius decoctionis: Si vero fuerit quantitas sulphuris, maior quantitati ipsius aquae, generabitur ex iis corpus minerale quod, nō erit de minera ipsorū septem: iam diximus quod in generatione artificiali ipsorum corporum mineralium, non querimus illud ex quo sunt ipsa corpora: sed illud quod est ex ipsis, sicut etiā in ipsis plantis exemplificauimus: diximus enim, quod accipim⁹ ouum ipsius plantae, & consideramus de quo est illud ouum, & postquam scimus illud esse ex terreo subtili cum mixtione aquae commendamus ipsum terrae, sic etiam in mineralibus accipimus ouum ipsum, & deinde consideramus vnde generatur ipsum, & postquam scimus vnde generatur, scimus enim quod ex iisdem oportet nutriri, scimus autem quod ipsum ex quo generatur ouum illud est admixtio ignis cum aqua, & etiam diximus, quod sine complexione maris, & sœminae, nihil omnino generatur. Cum autem præparemus ipsum præparatione sibi debita, generatur ex ipso aurū, vel argentum: & scire debes quod hoc non fit sine putrefactione, & solutione, sicut nec in plantis

plantis contingit, non enim ingreditur super
ipsum ignis sine humiditate. Illud igitur
quod est causa ingrediendi, est calidum, &
humidum, non enim adligatur natura nisi
5 naturæ sibi propinquiore: cū ergo occurrerit
humiditas soluentis humiditati ipsius soluti,
adligatur humiditas humiditati, sed nos non
soluimus totum compositum, quia si solue-
remus ipsum simul, tunc ouum corrūperem
10 ipsum, sed soluimus partem post partem, do-
nec illud, quod est contrarium naturæ
soluentis recedat à soluto. Et scias quod in
hoc differt ouum plantæ ab ouo mineræ, nam
ouum minerale non purefit absque contri-
15 tione siue molitione, non enim ingreditur
soluentis humiditas in ipsum absque mo-
litione, propter adhaerentiam partium ipsius
soluti adinuicem. In ouo autem plantæ si mo-
lerem⁹ ipsum corrūperemus figuram ipsius
20 plantæ, quæ est in ipso in potentia: ignis ve-
ro, vt prædiximus, quamuis sit agens in
corporibus, tamen aer, siue caliditas, &
humiditas est causa ingrediendi, sed quia hu-
miditas ipsius aeris est contraria siccitati ip-
25 sius, ideo requiritur necessario aqua ipsius tri-
giditas, quæ temperet ipsum, & quia aqua nō
fixatur in igne sine terra, ideo requiritur etiā
necessario terra, quæ figat ipsam aquam. Iam
autem sæpè diximus superius, quod generatio
30 non fit, sine maris, & feminæ coniunctio-
ne. Ignis autem & aer sunt masculina, aqua
autem, & terra sunt foeminina, & ignis est

C

AB

A + Aer
Masculina
VV terra
foeminina

*Ratio
Primo.
D. A.
Modus
V. 9
Aër m.
ulus
Terre.*

masculus aqua, & aër est masculus terræ: sed ignis non admiscetur terræ absque mediatore aëre, est enim aër propinquus ignis ratione sua calidatis, & est vicinus aque ratione sua humiditatis. Iam autem diximus frequenter, quod naturam natura amplectitur sibi simile: aër ergo ratione siue concordia, cum utroque factus est concordans inter utrosque generationis, similiter vero aër contrariatur terræ, secundum utramque qualitatem: est enim aër calidus, & humidus, ut prædiximus, terra autem frigida, & sicca, aqua vero ratione sua frigiditatis conuenit cum terra, ratione vero sua humiditatis conuenit cum aëre, aqua igitur inter aërem, & terram est medians, & concordiam generans. Manifestum igitur est, quod aqua, & ignis non copulantur adinuicem, sine aëre mediante in una extremitate, & etiam sine mediante terra in alia sua extremitate: & hoc est quod volumus.

Cui minerali Quia igitur iam declarauimus, quum minerali generari ex igne, & aqua, & etiam per consequens, ex iisdem nutriri. Ignis vero, ut prædiximus, est masculus, aqua vero est femina, tunc est nostrum nobis inuestigare, istum masculum, donec inueniamus ipsum. Iam autem diximus superius, quod corpora mineralia sunt de natura terre, cuius natura est frigiditas, & siccitas, quod quantitas ignis in ipso est modica, nisi in potentia minor quam ad gradum secundum, quoniam est

devegetabili actuueniūt eius naturam frigidam, & humidam, & quia naturæ frigida, & humida tres quartæ, sunt frigiditatis, & vna caloris, & illa etiam quarta caloris est profunda, in illis tribus partibus siccitatis, ideoque ascendendum est ad tertium gradum, quod est animal, & quia natura animalis, vt prædixim⁹ est calida, & humida, manifestū est igitur, quod sint tres quartæ caloris, & vna quarta humiditatis: sed quia animal quando completur est commixtum, & temperatum suum grossum, cum ipsius subtili, ideo non est illi motus à deorsum, ad sursum: ideoque accipimus de animali illud, illud quod non completur, & commendamus cucurbitæ, & alembicis ad distillandum, & distillamus primum aquam, cuius manifestū est albedo, ignis vero occultum est rubedo, deinde distillamus aërem, cui⁹ manifestum est citrinitas, eius vero occultum est viriditas, & remanet ignis in ipsa terra. Accendim⁹ ergo super ipsum fortio rem ignem sine pietate donec extrahamus totum ignem à terra mortua nigra, in qua non est vita: postea seruamus ipsam aquam scilicet aërem, & ignem, & vnūquodque in suo vase ad horam conjunctionis: & postea accipimus terram istam, & iungimus super ipsam ignem, donec facta sit alba & postquam ita fecimus, accipimus de vnaquaque adinuicē istorum partes æquales, & commiscem⁹ adinuicem ea: & quia ista aqua est æqualiter composita, ex quatuor

naturis. Non habemus timere in nostra operatione, inde ad sicurramus à corruptione. Tingeritur enim cum suo igne, & ingreditur in suum oleum, & præseruatur etiam à combustionem in sua aqua, figitur in suam terram, aqua enim est adligata terræ per suam frigiditatem, & aer aquæ per humiditatem, ignis aeri per eandem, verbi gratia, ex compositione martis qui est calidus, & siccus cum Ioue frigido, & humido generatur sol. Sed scias quod commixtio est duplex, est enim cōmixtia totalis, & particularis: Particularis est, cū commiscetur, corpus corpori, sed spiritus non commiscetur adinuicem, sicut accidit in istis corporalibus subtilibus, in sua cōcommixtione, cum sola ignis fusionem: commixtio vero totalis, cum commiscentur cum temperamento corpora corporibus, & spiritus cum spiritibus. Hoc autem non sit sine putrefactione, modo autem ostendamus, quare dixerunt sapientes Antiqui quarum vna pars istius elixiris, cadit super mille, vnde secretum est, quod quod libet subtile occupat loci sua septuplum respectu loci à grosso occupati. Vna autem pars caloris conuertit lunā in Solem, & hoc autem si fuerit accepta de minera ergo si fuerit de re vegetabili vna pars conuertit 6. partes Lunæ in solem, si vero fuerit de animata, vna pars conuertit 36. partes, & hoc in primo gradu subtilitatis, sed si fuerit in secundo gradu, vna pars conuertit 138. si in tertio 228. & si in 4. & ultimo gradu iterum conuertit centuplum eius:

& hoc est quod volebamus. iam enim determinauimus de generatione corporum metallorum sufficienter, & hoc tam de naturali quam de artificiali, & cum hoc compleuimus istud capitulum.

CAPVT TERTIVM.

Incipit caput tertium, in quo agitur de generatione plantarum, ex mineralibus & similiter de generatione animalium ex plantis, & de adligamento spiritus ipsius, plantæ cum planta & etiam alligazione animæ, cum ipso animali.

Postquàm diximus de naturis æqualibus, & inæqualibus & de elementis scilicet superioribus, & inferioribus in primo capitulo, ac etiam de generatione mineralium in secundo, dicemus vt promissum est, in hoc tertio capitulo de plantis animalibus, & eorum generatione, dicamus igitur sicut in primo, quod temperauit se aqua cum terra, & generatur ex isto temperamento petra, deinde temperauit se aer cum petra, & generabatur ex ea terra: & manifestum est eius frigidum, & siccum: eius vero oculum, calidum, & humidum: postea vero cum ista terra temperauit se aqua: iam autem superius diximus frequenter quod natura naturam

C iij

amplectitur sibi viciniorem. Humiditas, ergo aquæ fuit adligata humiditati aeris, & frigiditas aquæ terræ frigiditati, humiditas vero aeris fuit adligata calori ipsius. Cum ergo ascendit sol orientalis, calor ipsius aeris adligatus, calori ipsius solis, necesse ergo habuit se extendere illa planta, & crescere: & quia iam diximus, quod frigiditas aquæ fuit frigiditati terræ adligata, ascenderunt cum ipsius aquæ partibus partes subtiliores ipsius terræ, & temperauerunt se, & commiscuerunt se cum ipsis partibus aquæ, & generabatur ex iis ouum ipsius plantæ, in quo quidem ouo, erat planta potentialiter: postquam vero peruenit ipsum ouum, ad terminum sui variamenti, abscondita est ab ouo, sua humiditas, quâ nutriebatur, & induratum & exsiccatum est. Postquam ergo scimus quod materia ipsius oui est admixtio partiū terræ subtilium, cum ipsius aquæ partibus, scimus ergo quod ex iis oportuit illud nutriri donec illud quod fuit in potentia reduceretur ad actum, & generaretur ex eo planta, cuius flores, fructus & folia essent ex ipso. Sed differt illud ouum ab ouo mineræ in hoc, quod non indiget trituratione, ad hoc quod humiditas putrefactionis ingredi possit partes ipsius, eiusque partibus commisceri: quod si tereremus ipsum, corrumperemus formam plantæ, in ipso potentialiter existentem, & conuerterentur folia in non folia. Nec etiam in partibus oui ipsius plantæ erat tanta compactio

quæ prohiberet humiditatem ipsius subtilis
admisceri humiditati ipsius corporis soluendi:
Sic ergo constat substantiam ipsius plantæ
consistere ex partibus aquæ admixtis ipsius
terræ partibus subtilibus. Nos autem diximus
in præcedentibus, quod planta est subtile
siue delicatum ipsius mineræ, & quod
generatur ex temperamento aquæ cum eodem.
Hæc igitur est generatio.

AD LECTORE M.

*Maximè theoria pris-
cis genuit, & ali-
quando opus admi-
ratio, Iris admira-
tionem, Irin contem-
platio est sequuta: In Didascalicis au-
tem prior pars obtinere videtur: Sanè
& hunc ordinem Artesius imitatus est.
Descriptis enim ijs quæ necessaria erāt,
ad natæ iræ cognitionem, ad artem nunc
accedit. Sed quoniam οὐ μόνον ἔρετῆς,
ἀλλὰ & πρῶτων κελεύειν ὑδράτα τοῖς
τοῖς πρῶτον ἐδιδάξαν. Ideo enigmaticos
hoc tertium caput descripsit, & quia
Iulæus Magicos. Nec te moueat, Le-
ctor, comparatio de demone facta: Sic
et nunc pridem Stephanus ad Heraclum:
ἡ δὲ ποιήσεως χροῖς de subtiliatione,
cuius rationem reddit his verbis:*

ἴνα

ἵνα ἔξοφαντοῦν τὸ ὅλον, καὶ γνησέται μόνη
ψυχὴ, καὶ πρῶμα, καὶ πῦρ αἰοφερές, καὶ
χρῶμα λεῖον, καὶ πνευμακώτερον γήνηται,
καὶ κατεκτικώτερον: ἅ τε δὴ ὡς ὀπτιπέδοντο
σῶμα, ὡς δὲ τῶν δαμόνων καὶ τῶν
ὀπτιπερχομένων. Charactes autem Au-
ctori huic, familiares fuisse, in velan-
dis sciētius testatur etiam Rogerius Bac-
cho, de admirabili potestate artis et
naturæ. Horum ergo formam nedeſpi-
cias forte enim aliquid, significant nō
enim omnia quæ in figuris ponuntur si-
gnificare aliquid putanda sunt: multa
enim, propter illa quæ significant, or-
dinis, et connexionis gratia sunt ad-
iuncta. Solo vomere terra proscinditur
his te monitum velim, quæ hoc in capi-
te scripta sunt, analogicè omnia iunē-
da esse, et de nulla re minus quam de
magia scripsisse Artefium, quod et for-
te aliquando adnationibus demonstra-
bimus.

D

De generatione animalis.

^{Saluatorum}
 Generatio autem animalis ex planta est,
 secundum quod narrauimus, si Deus
 voluerit, quod quando putrescit planta in
 ventre ipsius animalis, separatur eius subtile
 à grosso post eius putrefactionem: & quia
 iam diximus, quod natura ipsius plantæ est
 frigida & humida, & quod ipsa generatur ex
 temperamento aquæ, cum partibus terræ
 subtilibus. Facta igitur putrefactione separa-
 tur partes terræ grossiores, à partibus aquæ: &
 quia natura aquæ est frigida & humida, vt
 prædiximus, temperauit se vna pars istius fri-
 giditatis, & humiditatis, cum parte vna sibi æ-
 quali caloris & humiditatis in ipso animali
 existente, & generatur ex ipso temperamen-
 to, natura ipsius animæ, quæ est natura æ-
 qualitatis: reliqua vero pars ascendit ad ce-
 rebrum, ex qua generatur natura ipsius sen-
 sus: & quia vt diximus tres suæ quartæ fue-
 runt lux & vna obscuritas, manifestum est er-
 go quod in natura ipsius sensus, natura lucis
 tenebris dominatur: repercutitur lux illa, à
 parte tenebræ, ad cor, & illuminat ipsum, &
 hoc si fuerit animal. Erectæ stature, non ha-
 bet sensum in ipso corpore latum, in quo a-
 dunctur, sed spargitur per ipsum corpus, &
 hæc est causa cur cætera animalia non discun-
 runt vt homo. Comparatio verò corporis hu-

mani consistit in quadam commixtione æ-
qualium naturarum, cum inæqualibus. Na-
tura vero æqualitas, consistit in composi-
tione hominis, in duobus: quorum vnum est æ-
qualitas adparens siue extrinseca, aliud est æ-
qualitas intrinseca, & est natura ipsius ani-
mæ, de qua prædiximus. Qualitas autem ad-
parens consistit in æquali compositione ipsius
corporis, ex quatuor humiditatibus, quæ sūt
sanguis, & est calidus & humidus de natura
scilicet ipsius aeris; & cholera calida & sic-
ca, de natura ignis; & Phlegma, cuius na-
tura est frigida, & humida; de natura ipsius
aquæ; & melancholia frigida & sicca de natu-
ra terræ: Æqualitas ergo istorum humorum,
est causa coniunctionis animæ cum corpore, si
autem corrupta fuerit æqualitas adparens
corrumpetur per consequens ligamentum
animæ cum corpore, & accedit animam
tum à corpore separari, & hæc quidem se-
paratio mors appellatur. Hoc autem non cō-
tingit ex quolibet, recessu ab æquali-
tate, nisi forte fuerit notabilis in quantitate: si
autem fuerit ista quantitas parua, accedit ex
hoc fortassis ægritudo & perturbatio, donec
per medicinas conuenientes ad æqualitatem
iterum reducantur: & fortasse sunt quædam
infirmities ex quibus adiungit se diabolus
humore egrediente à temperamento ac per-
turbante ipsam sanitatem, & hoc maximè
accidit in infirmitatibus, ex cholera proue-
nientibus, cuius causa est ista: quia enim, vt iā

diximus, natura ipsius cholerae & calida, & sicca, ut ignis; corpus autem diaboli, ex duobus est compositum, scilicet igne & aëre: & nos diximus in praecedentibus, quod omne subtile ingreditur in omne grossum, manifestum est igitur, cum ignis sit subtilior aëre quod adparēs corporis ipsius diaboli est aer, eius verò occultum est ignis: & haec est causa occultationis eius ab humanis aspectibus cum medium, per quod videmus omnia, sit aer, qui est coniunctus oculo nostro. Cum ergo interius diaboli sit de natura ignis, manifestum est, ipsum contrariari, & inimicari ipsius animae naturae, quae est natura aequalitatis: cum ergo accidit corpori aegritudo de natura ipsius cholerae in corpore, & quia diabolus ad ipsum occultum est de natura ipsius cholerae adiungit se cum colera, & augmentatur eius dominium super aliis humoribus, & tantum potest praedominari, quod recedit anima à corpore, & separatur ab eo. Sed qui sciret facere descendere ipsum lumen, cuius natura est contraria naturae occultae ipsius diaboli, tunc corrumpere perfectio ipsius diaboli, & destrueretur, & recederet ab homine infirmitas, & rediret sanitas, & staret homo quietus, & pacatus. Sed modus per quem homo facit descendere spiritum ipsum, est ut sciat naturam Planetæ cuius spiritum querit descendere, & colorem, odorem, & saporem ipsius: postea praearet adparens ipsius corporis, cum colore, sapore & odore supradictis:

20, 21,
21, 22

vt qualis color est accipiat vestimenta illius
coloris, & apperiat occultū sui corporis cum
natura & sapore, & quod accipiat cibum cō-
fortantē corpus suum à variamento, & acce-
dat ad gradum æqualitatis, & illud non de-
bet latere ipsum, qui quærit facere descende-
re spiritum: & non dimittat, nec cesset ab isto,
donec faciat stomachū suum recipere cibum
illum ac non abhorreat, & non adperat a-
lium, qui prohibeat ipsum ab adpetitu ipsius,
& sit in qualibet hora ipsius Planetæ leuatus
directē, & humiliando se & rogans creatorē,
vt compleat voluntatem suam, & cum com-
plebitur voluntas sua, & desiderium reddat
gratias suo creatori. Postea adspiciat cum in-
gredietur stellā illa, in directo sui signi, vt
non ingrediatur per Planetam contrarium:
Postea faciat de corpore quod est de Planeta
illius crucem, & sit perforata à summo vs-
que ad deorsum, & erigatur super duos pedes,
& equites super figuram quæ est conueniens
rei quæ sita, vt supra leonum vel serpentem
pro bello, siue victoria, vel ad faciendum ti-
morem inimico: vel super auem pro salua-
tione de magnis laboribus, vel super cathe-
dram querendo exaltari. Causa autem quare
nos accipimus formam crucis est, quia nesci-
mus rem cui adsimilatur spiritus cuius des-
censum querimus; nos autem scimus quod
spiritus est res creata, & omne perfectum est
corpus, & corpus habet longitudinem & la-
titudinem, ad modum crucis, nos autem di-

ximus in precedentibus quod natura quælibet naturam amplectitur sibi similē: hæc est ergo causa, quare figurā crucis ceteris figuris prætulim⁹ in hac parte, & siquæris aliquos subiicere vt tibi obediāt tanquā serui suo domino hæc est figura. O I I X O
O I L v̄ I Postea si fuerit homo, & noueris stellam dominantem in sua natiuitate, facies figuram illius hominis de minera que est de parte illius planetæ, in hora sua, & sic adspiciens ad signū stellæ sibi contrarię in natura, & sit cum ipsa in ipso signo, & si sit illa stella infortunata, postea ponat istam figurā quæ sit ad primam O V I 2 L I v̄ I I

Et si non fuerit ista stella prædominans, faciemus septem figuras, de septem petris, quæ sunt de natura septem planetarum, & si sint istæ de natura Saturni, senicum de naturaliouis, magnes de natura Martis, rubin⁹ de natura Solis, alumen de natura Veneris, Mercurii, lunæ cristallus.

Post de quolibet fiat vnā figura, in hora sui Planetæ, & cum isti lapides respiciunt crucē in oriente, videmus quod figura in natura animatur, & cum adligat se spiritus ad crucem habet potestatem figura humana, supra figurā illam, siue fuerit homo, siue non homo. Postea accipimus turribulum de minera illa de qua fecimus crucem, & sit perforatum in summitate ne possit fumus egredialiunde, postmodum accipimus lectum nitidum & mundum non opertum: sed sub dino, & ad-

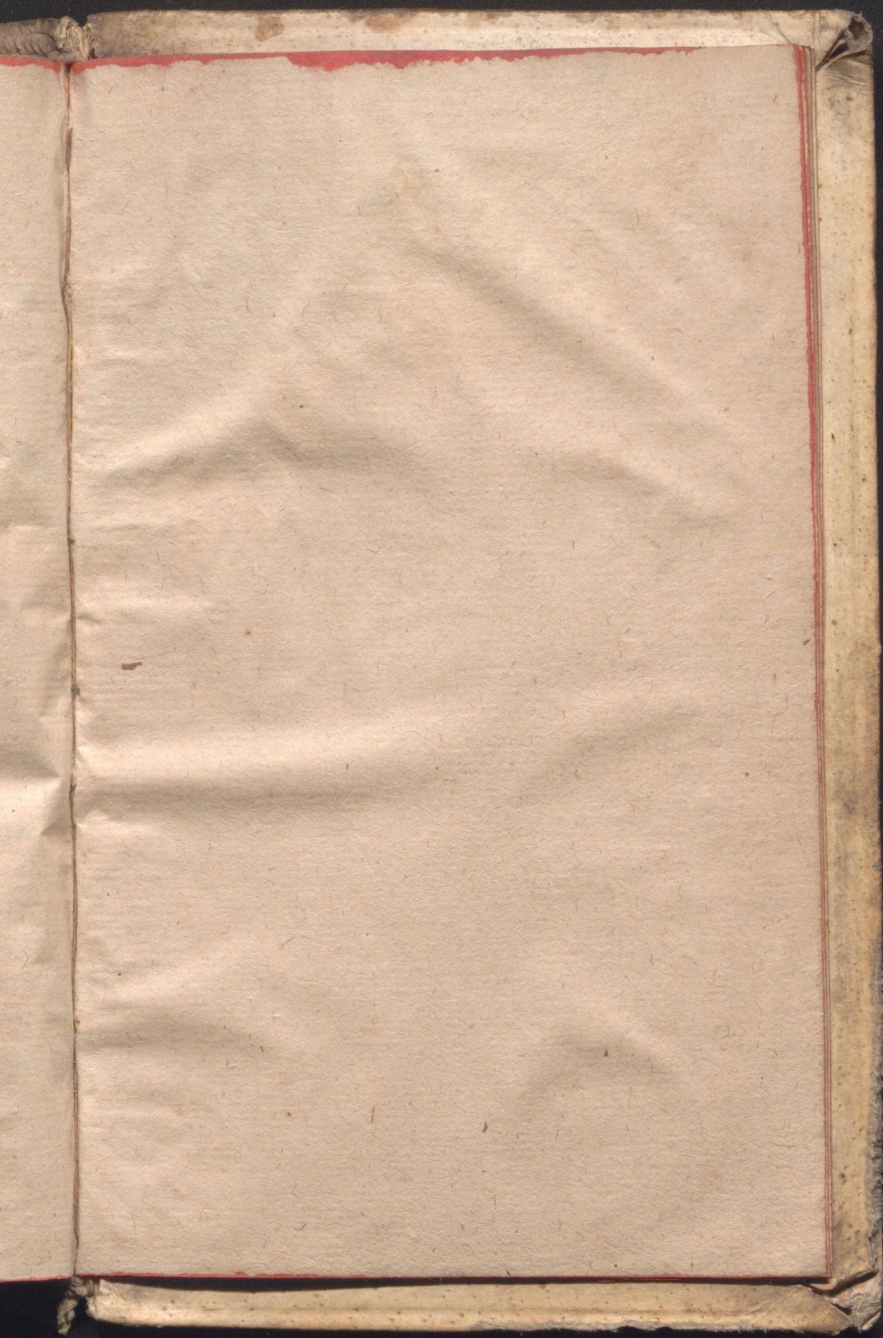
sternatur herbis, quæ sunt de natura ipsius
 Planetæ, cuius spiritum quærimus, & non
 sit in illo loco aliud: neque longe, neque pro-
 pe, & accipemus etiã suffumigia quæ sunt de
 natura illius plantæ & ponemus in turibulo
 supradicto & situetur, vt salire possit fumus
 directus per foramen crucis, & fiant omnia
 supra dicta in hora planetæ, cuius quærimus
 spiritum descendere: postea adligatur spiritus
 superior suo simili, cuius exemplum est, qua-
 si cū accipimus duas candelas accensas,
 quarum vna extincta, de directo supponatur
 alteri non extinctæ, illa quod fumus, ab infe-
 riori ascendat ad superiorem, descendit flam-
 ma à superiori ad inferiorem, & accedit eam,
 & est modus faciendi descēdere spiritus. Cum
 ergo descenderit ipse spiritus qui est anima,
 animalis siue spiritualis & inuenerit corpus
 præparatū, vt prædiximus, penetrat in ipsum,
 & adligat se animæ corporali, quia scilicet a-
 nima corporalis est occulta in quolibet cor-
 pore, propter similitudinem vnius istarum a-
 nimarum, cum alia in natura. Si vero corpus
 non fuerit debitè præparatum, corrumpit ip-
 sum & destruit, & postea reuertitur ad locum
 suum, & etiã oportet vt soluamus de cor-
 pore de quo facta est crux, cum aqua æquali
 in naturis ipsius putrefactionis quousque se
 temperet sua anima corporalis cum suo cor-
 pore: deinde illud suffumigamus cum suffu-
 migio, vt adligetur illius corpus cum suo e-
 lemento, & erit causa eadem adligamenti in

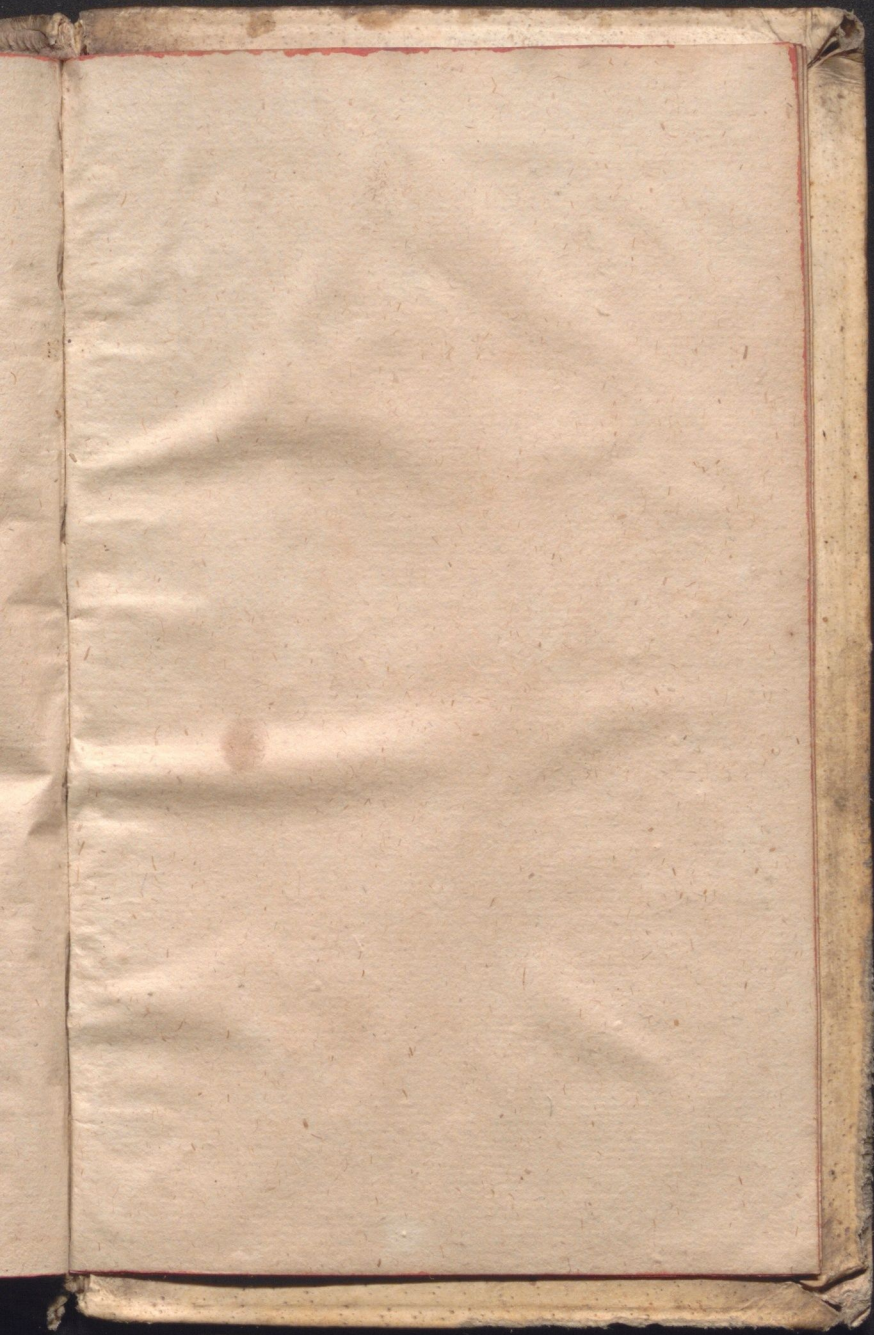
corpore inferiori quousque adplicet se ad sui simile, & debes scire quod quilibet planeta habet dimidiū finem, & dispositionem suam propriam: postmodum si ille cuius dispositionem quæris, habuerit etiam dispositionem generalem, erit effectus maior & fortior: & scias quod non adligatur anima spiritualis cū anima corporali, nisi per modum similem: iste & illud est, vnū de maximis secretis, sed adligamentum animæ spiritualis cum spiri-
tuali quæ est anima hominis, per istum modum fieri debet; quia cum Planeta prædominans cuiuslibet natiuitatis, disponit ipsum in hora adligamenti animæ cum suo corpore, cum vero mutatur corpus, de corporeitate ad spiritualitatē, vt si fiat corpus spirituale, deinde ad animalitatem, vt de spiritali fiat animale, adligatur anima cum suo elemento, & videt, & cognoscit quæ prius videre non poterat, nec cognoscere. Si autē planeta prædominans alicui natiuitati, fuerit infortunatus, infirmabitur ille homo, quandiu prædominabitur vis ipsius corporis viribus ipsius animæ, vel etiā fuerint æqualia, sed postquam adquisiuit anima prædominium supra
suum corpus ex tunc & nocere non poterunt, illa infortunia nec accidet, sibi ex hoc impedimentum: Posteaquam vero sciuerit illud, accipiet *indumenta* quæ sunt in colore conuenientia, & *cibaria* & adfuescet se illis cibariis, donec stomachū suum faciat illa recipere, nec alia adpetat, adfuescatque paulatim,

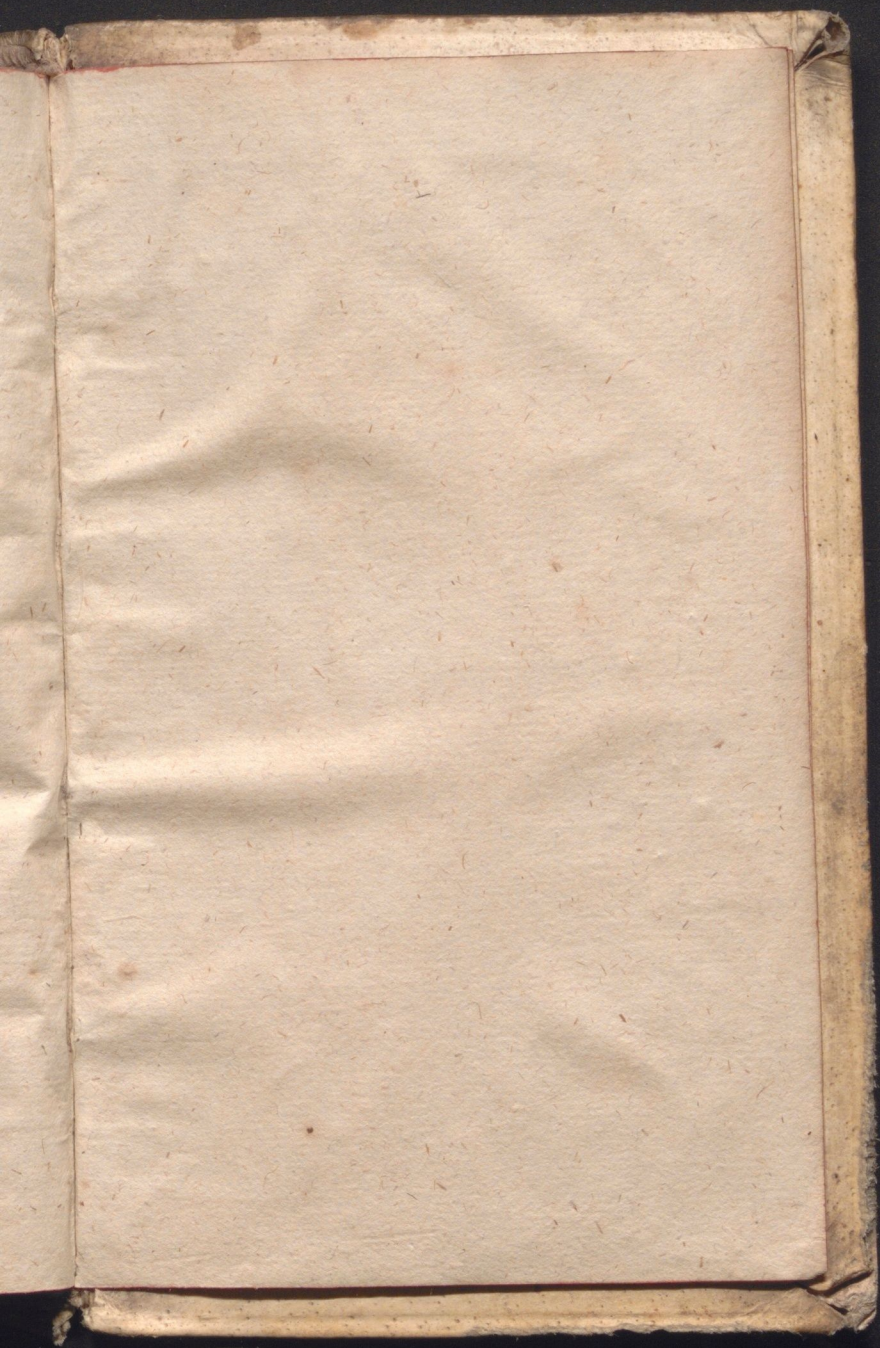
tim & paulatim scilicet primo, comedere se-
 mel in die: postea in duobus diebus semel:
 postmodum in tribus, donec peruenierit ad il-
 lud quod possit semel tantum in octo die-
 bus comedere absque radio & fatigatione
 desiderij, & perueniet ad quæsitum: postmo-
 dum verò scias quod discensio spiritus est du-
 plex: Prima est discensio suæ discensionis, &
 secunda obedientiæ. De prima dictum est suf-
 ficienter: descensio vero obedientiæ est pro-
 pteritudo seruitutis spiritus descendentis res-
 pectu eius, ad quem descendit ad peragendum
 eius voluntatem, siue explendum: & ex maxi-
 mis secretis etiam quod homo sciat, quod
 omne grossum fit subtile, & omne grossum
 fit spiritus, & omnis spiritus fit anima, & sub-
 tiliatio sua diuidet se in duo, videlicet in illud
 quod imitatur in aliam naturam, cum com-
 bustione ignis ac elementi, & in illud quod
 non commutatur per combustionem ignis,
 operatur tantum, & hoc secundum est quod
 quæsierunt Philosophi. Omnia enim quæ indi-
 gent sublimatione de rebus confectis sunt tria
 videlicet corpus corporale, primum minera
 cuius subtiliatio est de suo exteriori ad inter-
 ius: secundum est corpus spirituale, id est plā-
 ta cuius subtiliatio est de utroque simul, ter-
 tium est animal cuius sublimatio est à suo in-
 teriore ad exterius si Deus voluerit.

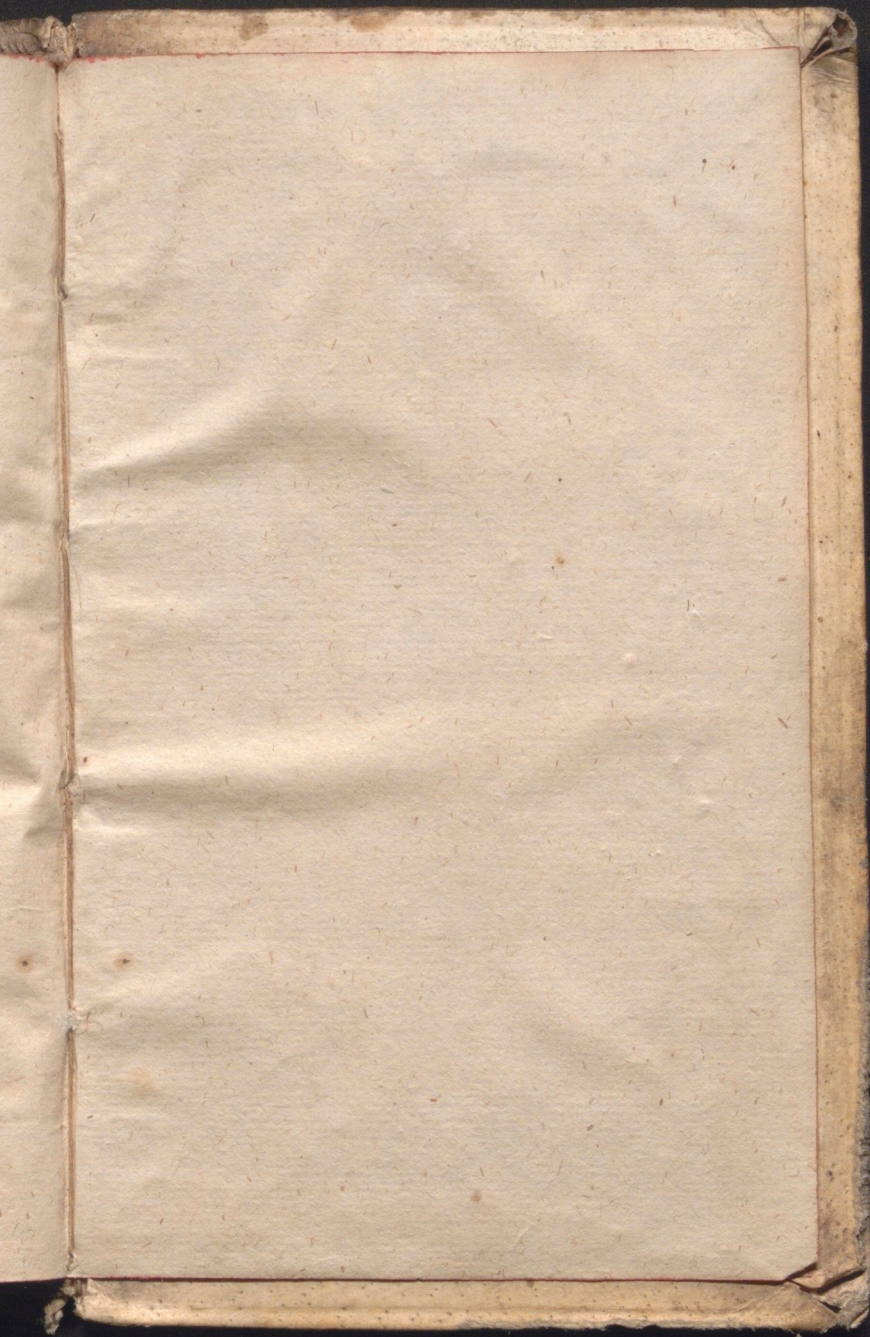
Explicit Clavis sapientiæ Maioris.

E

Gerarius Medicus Senec.
Artefij. Chivis
Comptatori

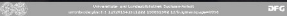
12
13
14
15
16

ALV

Handwritten text on the top cover, possibly a library or collection mark, including the word "MEXICO".

LVENSLEBE
Mi
231

ARTEFII CLAVIS MAIORIS Sapientiæ.

Nunc primum, in lucem prodit.

Mi 231

PARISIIS.

M. D. C. IX.

32

